

SZOBORPARKŐR

Főúr, fizetek!

szöveg: Jolsvai András, fotó: Tanyi Adrienne

Mikszáth Kálmán különös viszonyban volt a sikerrel. Élete első felében – minden erőfeszítése ellenére – elkerülte őt, aztán viszont, bármihez is nyúlt, arannyá változott a kezében. Szerette a közönség és szerették a kritikusok, művei a határokon túl is sikere számíthattak (még egy kortárs amerikai elnök is kedvenc könyvei között emlegette az egyik Mikszáth-regényt, s a legenda szerint csak azért kereste fel Magyarországot, hogy a szerzővel találkozzék), politikai szerepvállalásáért, melyet a makulátlannak semmiképp sem nevezhető kormánypártban abszolválta évtizedes képviselőséggel, senki sem orrolt meg rá ellenzéki oldalon, ahogy elvarátai sem rótták fel neki, hogy gyilkos szatírákban rajzolta meg portréi-

kat. Amikor odahagyta az újságot, mely országos hírnevet szerzett neki, ott nem fordítottak hátat neki, hanem élete végéig visszavárták. Cikkeiért, könyveiért mesés honorárium ütötte a markát. Aranykorban élt, és bizonyos mértékig jelképe is lett ennek a kornak.

Sikersorozata halála után is folytatódott, „élő” klasszikus maradt a huszadik században is, könyvei mindig megtalálták új és új olvasóikat, műveiből színdarabok, filmek és képregények születtek, és a gyakran változó politikai kurzusok sem szűntek meg tisztelni az emléket: minden rezsim képes volt megtalálni benne azt az elemet, melyért piederasztátra emelhetette – és minden rezsim ellenzéke is. Bátran állíthatjuk, e tekintetben

egyedülálló a magyar irodalomban, sőt, a magyar történelemben.

Hogy miért éppen Mikszáth lett a legkisebb közös többszörös minálunk, ennek a kérdésnek a megválaszolása – ahogy mondani szokás – szétfeszítené e dolgozat kereteit. Meg aztán, őszintén szólva, fogalmam sincs. Nyilván számos ok játszott itt közre, jókor kellett lennie jó helyen (jókor születni és meghalni, hogy mást ne mondjunk), és persze a véletlen is fontos szerepet játszott, ahogy szokott, de mindegy is: tény, hogy nimbusza máig kikezdehetetlen, és ez most már így is marad. (És nagyon jó, hogy így van, tegyük hozzá rögtön.) Nevét utcák és terek, iskolák és intézmények viselik, sőt, szülőfaluja is felvette a nevét (aztán letette, aztán megint fel, ha csak félig is, de ez már geopolitika), és megannyi szobor hirdeti szelvényében-hosszában a legnagyobb palóc dicsőségét.

Ezek különös kombinációja a Mikszáth Kálmán téri Mikszáth Kálmán szobor – gyűjtőknek: ott volt utolsó lakása –, melyet halála ötvenedik évfordulójára állított fel a főváros az ötvenegyedik évfordulón. (Van ilyen: ha a metrófelújítás csak ennyit csúszik, egy szavunk nem lesz.) A szobrot Kocsis András (aki nem azonos a ma alkotó Kocsis Andrással, de azonos a Kocsis Andorként Kolozsvárott született és Rákospalotán alkotó szobrásszal, aki 1905-től 1971-ig élt) készítette fehér mészkőből, és Illés Béla, a második legnagyobb palóc és legnagyobb konfabulátor – Guszev utca!! – avatta fel. (Mint a Mikszáth-emlékbizottság – mert ilyen is volt – elnöke.)

A szobor a realizmus és a kubizmus között áll félúton (azért az előbbihez közelebb), s szépen kirajzolódik belőle a művészi dilemma, hogyan lehet egy nagy író, aki közben egy kicsi és mulatságosan kövér ember, tiszteletreméltóan ábrázolni. Kocsis idealizál, visszavesz a hasból és megnöveli a méreteket, álló alakot formáz valamely kabátformában (pelerin? frakk?), a két és fél méteres kőtömeg súlyos üzenetet hordoz. Csak a kezekkel nem tud mit csinálni. Az egyiket zsebre dugja, a másikat könyökben behajlítja, és az alkarra egy sálat(?) kanyarít: ebből aztán egy korpusz fópincér lesz, szalvétával a karján, ki most helyezte el a briftniját a zsebében. Elnézve ma a tér megannyi szórakozóhelyét, nyüzsgő forgalmát, nyugodtan megállapíthatjuk, hogy Mikszáth ismétcsak megelőzte a korát. ●

Névjegy:

Mikszáth Kálmán, Mikszáth Kálmán tér.
felállítva: 1961, alkotó Kocsis András.

